

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ

Katedra obecné zootechniky a etologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza vlivu rozhodujících faktorů při transportu štěňat z chovatelské
stanice na zařazení do výkonu služby PČR

Autor práce: **Radim Prokšan**

Vedoucí bakalářské práce: **Svobodová Ivona, Ing. Ph.D**

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza vlivu rozhodujících faktorů při transportu štěněte z chovatelské stanice na zařazení do výkonu služby PČR“ vypracoval samostatně a použil jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

V Praze dne 30. března 2012

.....

Poděkování

Za odborné vedení při zpracování bakalářské práce děkuji vedoucí bakalářské práce paní Ing. Ivoně Svobodové Ph.D. Zároveň bych chtěl poděkovat mjr. Bc. Pavlu Vápeníkovi a mjr. Bc. Romanu Končelovi, vedoucím chovatelských stanic PČR, za jejich ochotný a pozitivní přístup k tomuto výzkumu a jejich pomoc při sběru dat. Mé poděkování patří také všem respondentům za vyplnění dotazníku, a tím umožnění tohoto výzkumu.

Souhrn

Doposud nenahraditelným pomocníkem v mnoha odvětvích policejní práce je policejní pes. Ať už se jedná o všestrannou služební kynologii, detekce omamných a psychotropních látek, výbušnin, zbraní, mrtvolných pachů nebo detekce ohnisek požárů. Při těchto pracích se uplatňuje značné množství služebních psů různých plemen. Avšak nejčastěji využívané plemeno pro služební kynologii je německý ovčák. Tomuto plemenu se z velké části věnuje i tato práce. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké aspekty jsou důležité při převozu štěňat z chovatelských stanic a při následné prvotní aklimatizaci v místě nového ustájení, a toto následně porovnat s výsledky Svodu mladých psů Policie České republiky.

V bakalářské práci jsou popsána kritéria, podle kterých se posuzují svody služebních psů, a to jak průběh zkoušky povahy psa, tak konkrétní hodnocení povahových vlastností psa. Jako zdroj informací pro tuto práci tudíž slouží výsledky Svodů mladých psů Policie České republiky. Jedná se o psy narozené v roce 2007, kteří absolvovali Svod mladých psů v roce 2010 a psy narozené v roce 2008, kteří absolvovali Svod mladých psů v roce 2011.

Zdrojem výsledků psů narozených v roce 2007, kteří absolvovali Svod mladých psů v roce 2010, je bakalářská práce s názvem „Výsledky povahového testu psů policie ČR ve vztahu k předchozí aklimatizaci štěňate při převodu z CHS k psovodovi“ (Petráček, 2011). Data psů narozených v roce 2008 byla nashromážděna pomocí dotazníkové ankety, ve které byli na Svodech v roce 2011 osloveni psovodi těchto psů (resp. štěňat, z chovatelských stanic Policie České republiky a štěňat z výkupu pro potřeby policie). Data získaná z dotazníků a přejatá data byla hodnocena použitím analýzy kvalitativních znaků prostřednictvím asociačních a kontingenčních tabulek pomocí programu STATISTICA 9.

Výsledky provedeného výzkumu potvrzují poznatky získané zpracováním literární rešerše. Při transportu štěňate z chovatelské stanice k psovodovi je pro optimální zařazení do výkonu služby PČR nezbytné zajistit štěňeti co nejlepší podmínky (welfare). Dle aktuálních možností psovoda je za účelem minimalizace stresu doporučeno převážet štěně ve fyzickém kontaktu s psovodem. Při umístění psa v novém prostředí je vhodné umožnit štěňeti dostatečný časový prostor pro vytvoření teritoriálního chování a připravovat ho na další způsoby transportu.

Klíčová slova

pes, přeprava, stres, cestování, svod

Summary

So far irreplaceable helper in many areas of policing is a police dog. Whether it is an universal staff trials, detection of narcotics and psychotropic substances, explosives, weapons, deathly odors detection or fire outbreaks. In this work applies to a large number of police dogs of various breeds. However, the most commonly used for business cynology breed is German Shepherd. This breed is largely devoted to this work as well. The aim of this thesis was to find out what aspects are important in transporting the puppies from the kennels and the subsequent initial acclimatization of new housing in place and then compare the results with the seduction of young dogs, Police of the Czech Republic.

The thesis describes the criteria by which to assess the temptations of service dogs, both dog nature of the examination and evaluation of specific traits the dog. As a source of information for this work, therefore, the results leads young males Police of the Czech Republic. This is a dog born in 2007, who received Leakage young dogs in 2010 and dogs born in 2008, who completed a Leakage of young males in 2011.

The source of the results of dogs born in 2007, who have young dogs Leakage in 2010, is a thesis titled "The results of the character test dogs Police in relation to the previous acclimatization puppy when converting from a kennel handler" (Petráček, 2011). Dates of dogs born in 2008 was collected through the questionnaires, which were on leads in 2011 approached handlers of these dogs (or puppies from kennels Police of the Czech Republic and buying puppies from the needs of police). Data obtained from questionnaires and loan data were evaluated using analysis of qualitative characters of the association and contingency tables using the program STATISTICA 9th.

The results of the research confirm the findings obtained by processing literature search. When transporting the puppy from the kennel to the handler is optimal for inclusion in the Police service performance necessary to ensure your puppy the best conditions (welfare). According to the current handler is possible to minimize stress advised to carry a puppy in physical contact with the handler. When placing the dog in the new environment is appropriate to allow sufficient space for the puppy to a territorial behavior, preparing it for further transportation, etc.

Key words

dog, transport, stress, traveling, conducting

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Cíl práce.....	8
3. Literární rešerše	9
3.1 Služební kynologie	9
3.1.1 Historie kynologie	9
3.1.2 Využití služebních psů v útvech PČR.....	10
3.2 Etologie psů	10
3.2.1 Ontogeneze.....	11
3.2.2 Vývoj psa v prvním roce života	11
3.3 Výchova štěněte.....	13
3.4 Socializace psa	15
3.5 Welfare psa.....	16
3.5.1 Ustájení psů	16
3.5.2 Přeprava psů.....	18
3.6 Svod psů.....	19
3.6.1 Hodnocení exteriéru na svodu psů	19
3.6.2 Hodnocení vloh a povahový kód psa	19
3.6.3 Povahový test.....	20
4. Materiál a metodika	21
5. Výsledky.....	23
6. Diskuze	31
7. Závěr.....	33
8. Seznam zdrojů literatury.....	34
9. Seznam tabulek.....	37
10. Seznam příloh	37

1. Úvod

S vývojem lidské společnosti se vyvíjely i možnosti využití psů. Od dob pravěku využívá člověk služeb psa jakožto hlídače, ochránce stád, obránce, lovce, ale i jako nejuvěrnějšího přítele.

Pro služební účely PČR byl pes poprvé využit před více než 100 lety (Rulc, 2010). Od té doby se využitelnost psa ve službách policie značně rozšířila. V současné době je pes považován za nenahraditelného pomocníka v mnoha odvětvích policejní práce (všestranná služební kynologie, detekce omamných látek, výbušnin, zbraní, těl, pátrání po osobách, vyhledávání pachové stopy, atd.).

Na služebního psa působí od jeho narození řada vnitřních i vnějších faktorů, které ovlivňují jeho pozdější výkon u PČR. Proto je nezbytné psům zajistit dostatečný welfare (optimální podmínky pro život). Jako významný mezník v životě služebního psa se dá rozhodně uvést období, kdy pes přechází s chovatelské stanice, kde se narodil, k novému majiteli (psovodovi) a do prostředí naprosto neznámého. V této době může mít na budoucí chování zvířete vliv v podstatě jakýkoliv podnět z vnějšího prostředí.

Vzhledem k současné světové ekonomické krizi, která se promítá také do ekonomiky České republiky, a tudíž do ekonomických možností Ministerstva vnitra, je nutno zefektivnit práci se štěňaty odebíranými z chovatelských stanic Policie České republiky. Je nutné minimalizovat negativní vlivy působící na štěňata, ke kterým může docházet už při prvotním transportu štěněte k novému psovodovi a přechodu do nového prostředí. Poruchy v chování takto vzniklé mohou být v konečném důsledku důvodem pro vyřazení psa ze služby kvůli nenapravitelným povahovým vlastnostem. V takovém případě dochází také k nezanedbatelným finančním ztrátám.

2. Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zhodnocení vlivu předpokládaných faktorů při prvotní přepravě štěněte z chovatelské stanice do neznámého prostředí a způsob prvotní aklimatizace u nového psovoda na budoucí výkon posléze dospělého psa a služební zařazení u Policie České republiky.

V úvahu byly brány vzdálenosti z chovatelské stanice do místa nového ustájení štěněte, doby cestování a způsob přepravy štěněte. Dále věk štěněte při odběru z chovatelské stanice a zkušenosti psovoda. Při průzkumu byl kladen důraz na projevy chování štěněte při jeho přepravě a prvotní aklimatizaci u nového psovoda.

Výsledky průzkumu mohou být využity k zajištění optimálních podmínek pro prevoz štěňat, nejen s předpokladem jejich využití ve služebním výkonu PČR.

3. Literární rešerše

3.1 Služební kynologie

Kynologie je věda o psech, jejich chovu a šlechtění. Slovo "kynologie" je odvozené od latinského slova „cynos“ (= pes) a „logos“ (= nauka).

Mezinárodní organizací, která se zabývá kynologií je Mezinárodní kynologická federace (FCI), v České republice má pobočku u Českomoravské kynologické unie.

Kynologii můžeme rozdělit na dvě skupiny, a to služební a sportovní. V rámci služební kynologie jsou využívány v dnešní době psi zejména v ozbrojených složkách. Služební i sportovní kynologie mají společné nároky, zkušební řády a disciplíny. Liší se pouze v tom, v jakém okruhu chcete svého psa využít. Všichni mají však jedno společné - vychovat a vycvičit psa tak, aby byl nápomocen člověku.

3.1.1 Historie služební kynologie

První kniha u nás, která pojednává o historickém vývoji a vzniku četnické a policejní kynologie, jakož i o kynologii ostatních ozbrojených sborů na území České republiky, je kniha Jiřího Rulce „Dějiny služební kynologie“ (2010), ve které autor popisuje psy jako efektivní pomocníky v boji proti zločinu, využívané ve služební kynologii již v dávné minulosti. Toto konstatování je opřeno o staletími prokázanou skutečnost, že využití služebního psa v kriminalistické praxi má významný psychologický vliv na pachatele trestných činů. Proto jsou služební psi pro své speciální vlastnosti a schopnosti považováni za nenahraditelný prostředek v policejní práci (Rulc, 2010).

Koncem 19. století začal být pes využíván v pohraniční, četnické a policejní službě. V roce 1952 bylo zřízeno středisko pro výcvik služebních psů v Býchorech u Kolína, které plní svou funkci dodnes. V roce 1953 založena ústřední kriminální službou chovná stanice služebních psů v Prackovicích nad Labem. Tato chovná stanice nesla název „SNB“. V roce 1990 došlo ke změně názvu chovné stanice na „od Policie“ (Kranátová, 2001).

V současné době je možné využít služebních psů u mnoha útvarů PČR.

3.1.2 Využití služebních psů v útvech PČR

Služební psi jsou využíváni téměř u všech služeb PČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 80 ze dne 17. června 2009 v části druhé, článku 3 definuje následující základní úkoly služební kynologie a využití služebních psů:

- ochrana veřejného pořádku, bezpečnosti osob a majetku,
- zajišťování bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a osob,
- ochrana vnitrostátních letišť s mezinárodním provozem,
- předcházení a odhalování trestných činů a přestupků,
- pátrání po osobách a věcech,
- zjišťování důkazů pro účely trestního řízení,
- preventivní činnosti.

3.2 Etologie psů

Etologie je vědní obor z oblasti zoologie. Zabývá se studiem chování živočichů, a to jak vrozeným (instinktivním), tak získaným (naučeným).

Etologie psa řeší problematiku psího chování v souvislosti s jeho vrozenými instinkty, které jsou odkazem jeho vlčích předků. Pes patří do rodu šelem psovitých (*Canis*). Příslušníci tohoto rodu žijí v poměrně složitě organizovaných společenstvech (smečkách), a proto mají velmi výrazné sociální citění. Vztahy uvnitř smečky se řídí určitými pravidly, hierarchie a postavení jednotlivých členů je pevně stanoveno a je potvrzováno a upevňováno pomocí rituálů. Etologie psů dále řeší stádia vývoje, učení, chápání, vztah k okolí a k člověku. Etologie je důležitou, a bohužel často opomíjenou, součástí chovu a soužití se psem.

Dnes už většina plemen nepřipomíná své divoké předky v žádném ohledu a majitelé se často dopouštějí velké chyby - polidšťování. Často se setkáváme s případy, kdy díky nedorozumění dochází k velkým problémům v soužití se psem (Plesanka, 1971). Součástí etologie je také ontogeneze, neboli vývoj chování psa v průběhu jeho života.

3.2.1 Ontogeneze

Ontogenezí se v minulosti zabývala celá řada autorů. Za nejvýznamnější dílo je považována kniha autorů Johna P. Scotta a Johna L. Fullera „Genetics and the Social Behavior of the Dog. Tato kniha, která v sobě shrnovala řadu vědeckých prací obou autorů, vyšla poprvé v roce 1965 a přesto je do dnešní doby zdrojem cenných informací pro každého, kdo se vážně chováním psů zabývá. V knize jsou shrnuty poznatky z výzkumného projektu realizovaného ve státě Maine v USA. Během dvacetiletého výzkumného programu bylo nashromážděno značné množství poznatků zásadního významu. Jednou z oblastí, na které byl výzkum zaměřen, byla právě ontogeneze chování psů. Některé získané poznatky pak byly aplikovány v humánní psychologii.

Dnes víme, že raná fáze života je doba, kdy je fyzicky nezralý organizmus schopný přijímat a reagovat na omezenou, avšak důležitou skupinu podnětů. Proto se mnoho studií zaměřilo na prvních 12 měsících věku psů. Některé studie se zaměřili na nové možnosti stimulace jedinců sloužící k vylepšení jejich individuálních schopností. Některé z těchto metod mají celoživotní účinek. Dnes může být mnoho rozdílů mezi jedinci vysvětleno použitím raných stimulačních metod, socializací a rozličností a bohatostí prostředí (Battaglia, 2009).

3.2.2 Vývoj psa v prvním roce života

Při porodu je štěně velice málo vyvinuté, zejména co se týká smyslů. Na svět přichází hluché a slepé. Rozhodujícím orientačním smyslem je pro štěně hmat a čich. Je vybaveno jen několika základními pohyby a zvukovými projevy. Aktivně vyhledává teplo a mateřský struk. Ztratí-li kontakt s matkou a případně sourozenci, vydává různé zvuky. Tento projev aktivuje matku, která ho přinese nebo přistrčí zpět do pelechu. U štěňat se vyvíjejí vokální vzorce dospělých postupně. Od svého narození prodělává štěně řadu důležitých, časově ohraničených vývojových stádií. Vývojové stádia (periody) se vzájemně částečně prolínají.

Raný vývoj psa se často rozděluje do 4 „přirozených“ stádií či period:

- 1) neonatální perioda,
- 2) tranzitivní perioda (přechodná),
- 3) socializační perioda,
- 4) juvenilní perioda (Scott, Fuller, 1965).

a) neonatální - vegetativní fáze (první 2 týdny po porodu)

Štěňata jsou v tomto věku závislá na matce, reagují na taktilní podněty a eventuálně čich (Jensen, 2007). Jsou adaptována na sání a vyhledávání péče. Jejich motorické schopnosti jsou velmi limitovány. Zrak a sluch v této fázi ještě není funkční. Vzhledem k nezralosti jejich neurosenzorických systémů bylo původně usuzováno, že neonatální štěňata nejsou schopna asociativního učení (Scott a Marston, 1950).

Scott a Fuller (1965) prokázali, že krátkodobé manipulace se štěňaty v neonatální periodě mohou mít pozitivní dopad na pozdější behaviorální vývoj. Štěňata vystavená v uvedeném období nejrůznějším stimulům (např. chladu nebo náhlé změně polohy) vykazovala urychlenější vývoj, byla sebevědomější a rychleji se učila, než štěňata, se kterými takto manipulováno nebylo.

Battaglia (2009) popisuje raný stimulační program štěňat, tzv. *Bio sensor program*, jehož jednu verzi používala i americká armáda při výcviku válečných psů. Ve studii je popsáno pět taktilních a tepelných cvičení, které se provádí v neonatální periodě. K pozorovaným účinkům patří mimo jiné lepší tolerance ke stresu a odolnost vůči chorobám.

b) tranzitivní - přechodná fáze (3. týden po porodu)

Během transitivní periody se začínají vytvářet adultní vzorce chování (vzorce chování dospělých) (Jensen, 2007).

Podle Scotta a Fullera (1965) se tranzitivní nebo také přechodná perioda vyznačuje rychlými změnami, během kterých mizí ty vzory chování, které byly spojeny s předchozí fází a dochází k chování, které je typické pro pozdější štěněčí fázi a dospělost. V této fázi ve věku cca 14 dní štěňata začínají otevírat oči a ve věku 18 – 20 dní dochází k otevření zvukovodů. Zvyšuje se také schopnost klasického a operantního podmiňování, avšak schopnost učení a stabilita podmíněných reakcí dosáhne úrovně dospělého psa až ve věku 4 – 5 týdnů.

Ve třetím týdnu se zrak, sluch a čich štěňat stávají výkonnějšími. V této době se začínají prořezávat první zuby - mléčný chrup. Začínají požívat tuhou stravu, štěkat, vrtět ocasem a pošťuchují se s ostatními štěňaty. Štěňata se v tomto věku snaží po probuzení vyměšovat mimo pelech. V tomto období jsou již štěňata také schopna termoregulace. Schopnost vytvářet si vlastní teplo je pro štěňata velmi důležitá, neboť matka již častěji opouští porodní místo (Šimeček, 2008).

c) socializační - fáze vtiskávání (6 - 12. týden po porodu)

Tato fáze je považována za kritickou, neboť se jedná o období formování primárních sociálních vztahů (Scott, 1962; Scott et al., 1974).

Mladý pes začíná v tomto období ukazovat více dospělé vzorce chování. V této fázi mohou být pozorovány první známky strachu. Rozvíjí se sociální chování, což může být sledováno na tendenci koordinovat aktivity, také se ukazují první známky agrese. Jestliže v tomto věku chybí štěňatům lidský kontakt, možnost socializovat psa je po této fázi téměř ztracena (Jensen, 2007).

U domácích psů je štěňatům umožněno formování vztahů k lidem i k dalším zvířatům, se kterými se setkají v průběhu této periody (Fox, 1969).

d) juvenilní - fáze sociability (12. týden - 6. měsíc po porodu)

Během socializační fáze je dobré seznámit psa s co největším množstvím situací, lidí a zvířat, přestože se domníváte, že se možná vašeho psa nebo vašeho nynějšího způsobu života tyto podněty netýkají. V tomto období také chovatel předává štěňata novým majitelům. Pokud si z jakéhokoliv důvodu odebereme štěně až později, zkracujeme mu prožití socializační fáze s novou rodinou v novém prostředí, a to může způsobit v pozdějším soužití se psem problémy (Šimeček, 2008).

V roce 1961 prováděli Freedman, King a Elliot experimenty, při kterých přinášeli štěňata jednou denně na deset minut k pasivně sedícímu člověku. Čím později byla štěňata poprvé kontaktu s člověkem vystavena, tím obtížněji probíhala jejich pozdější socializace. Pokud byla štěňata poprvé uvedenému kontaktu vystavena až ve věku čtrnácti týdnů, chovala se prakticky jako divoce žijící vlčata a nikdy se nechovala jako psi, kteří byli socializováni již od třech týdnů věku. Tyto psy bylo nutno ochočovat prakticky jako divoká zvířata.

3.3 Výchova štěněte

Celý proces výchovy štěněte považujeme za velmi významnou a důležitou etapu přípravy mladého psa na další jeho výcvik. Mezi období výchovy a výcviku mladého psa je vzájemná souvislost. Obě období na sebe navzájem navazují a vzájemně se prolínají. Proto chyby a nedostatky, kterých se dopustíme v období výchovy štěněte, se nepříznivě projeví i v období výcviku mladého psa a často se již nedají odstranit.

Pod pojmem výchovy štěněte rozumíme správnou, systematickou a pravidelnou každodenní činnost psovoda, zaměřenou na dokonalou péči o rozvoj kladných reakcí a potřebných návyků u štěněte, jako důležitých předpokladů pro úspěšné zahájení výcviku mladého psa.

Celý proces výchovy štěněte musí být prováděn formou hry, nesmí být použito násilí a veškerá činnost psovoda musí odpovídat stáří a povahovým vlastnostem štěněte (Plesanka, 1971).

Výchovu štěněte můžeme rozdělit do dvou fází. V první etapě je prováděna výchova štěněte samotnou fenou a chovatelem, nebo pracovníky chovatelské stanice. Druhou etapu výchovy štěněte tvoří činnost psovoda, který již převzal štěně od chovatele, nebo chovatelské stanice do vlastní péče. Do jaké míry bude úspěšná výchova štěněte, je tedy závislé jednak na chovateli a jednak na osobnosti psovoda.

a) výchovná činnost chovatele

Výchovná činnost ve skutečnosti začíná již u chovatele, nebo v chovatelské stanici. Chovatel nebo chovatelská stanice nese odpovědnost za řádný chov a počáteční výchovu štěňat do doby jejich odebrání psovodem. Štěňata je nejvhodněji odebírat od feny mezi 6. - 8. týdnem stáří.

Smyslem a cílem této části výchovy štěňat je, aby si pomalu navykala na další osoby, domácí zvířata, různé předměty, mírnější zvuky, apod.

Výsledky výzkumu vlivu oddělení štěněte od matky, sourozenců a prostředí, ve kterém se narodilo, ukazují potenciálně nežádoucí chování psa v jeho pozdějším věku v případě nedostatečné přípravy štěněte v dané oblasti (Bradshaw et al., 2002).

Bylo prokázáno, že omezené zkušenosti získané v raném věku štěněte, přispívají k dlouhodobým predispozicím ke strachu a úzkosti. Pro štěně v tomto věku je velmi důležité poznat různá prostředí, zvuky, jiné psy či lidi. Jako efektivní strategie zvládnutí psů se v tomto stadiu jeví např. audiovizuální simulace různých prostředí (Pluijmakers et al., 2010).

b) výchovná činnost psovoda

Velmi závažným momentem po odebrání štěněte ze smečky se stává jeho přeprava domů nebo na útvar. Nejlépe je přepravovat štěně služebním dopravním prostředkem. Na nervovou soustavu štěněte nepůsobí pak najednou velké množství podnětů, jako by tomu bylo v případě jeho přepravy vlakem, autobusem, apod. Když psovod přepravuje štěně služebním dopravním prostředkem, musí se mu neustále během cesty věnovat. Je-li doba přepravy dlouhá, je správné zastavit na odlehlém místě, štěně nechat vyběhat a po menší přestávce je možné v přepravě štěněte pokračovat. Převoz a změna prostředí na štěně

působí. Proto je nutné, aby psovod neponechával věci náhodě, neboť i během přepravy by se mohlo stát, že by došlo k silnému a velkému náporu na nervovou soustavu štěněte. Neustále musíme mít na paměti, že štěně dosud stále žilo jen ve smečce a již mu dokonale známém prostředí. Odebrání štěněte ze smečky, přeprava, jeho uvedení do nového prostředí, to vše vyvolává přetížení a silně působí na jeho nervovou soustavu. Tak by se mohlo stát, následkem nepozornosti nebo nesprávným zacházením se štěnětem, že by došlo i k poruše nervové činnosti, což může u štěněte zanechat vážnější následky.

Velice důležitou a zásadní otázkou v procesu výchovy štěněte je budování sebevědomí a rozvíjení zlobivosti štěněte. Jednou z nejzávažnějších a nejnáročnějších činností psovoda ve výchově štěněte, je budování zájmu a návyku na stopování (Plesanka, 1971).

Výchova psa je základem a nejdůležitějším činitelem v jeho pozdějším výcviku. Vliv výchovy je patrný v celém jeho pozdějším životě (Matoušek, 1926).

3.4 Socializace psa

Dle Pfaffenbergera a Scotta (1959) je období socializace velmi důležité pro každého psa a v té nejintenzivnější formě by mělo probíhat v období mezi 7 – 12 týdny jeho věku. Taktéž dle studií Serpella (1996) a Boxalla et al. (2004) musí socializace proběhnout před 12. týdnem věku.

Pes, který neprošel správnou socializací, nepřiměřeně a nevhodně reaguje na běžné situace. Trpí tím jak jeho nervová soustava – on sám, tak jeho majitel a okolí.

Provedený průzkum prokázal, že vztah psa a psovoda velmi zlepšuje, pokud je pes brán do bytu nebo je s ním děláný nějaký sport. Podle výsledků průzkumu poslušnost byla větší u psů žijících s psovodem v bytě a těch, co dělali nějaký sport. Na poslušnost psa nemělo vliv, zda to byl první pes psovoda ani na délce služby psovoda. Psi, kteří jsou bráni do bytu, nebo s nimi je dělán sport, méně často koušou (pokousání psovodů či členů rodiny). U psů jevících strach či agresivní chování bylo často podezření na nevhodné zacházení od bývalého psovoda. Psi, kteří byli bráni do bytu, byli více sociální (což nebylo zaznamenáno u psů, co dělali sport). A co je důležité, psi bráni do domu anebo dělající sport jevíli méně chování souvisejícího se špatným welfare (Lefebvre et al., 2007).

Pokud chovatel období vtiskávání správně vezme za své, je štěněti dán důležitý základ vyrovnaného chování k okolí. Dále vše záleží na socializaci a výchově (případně výcviku) u nového majitele (Hynková, 2011).

Podle Boxalla (2004) vede správná socializace a vzdělávací program psa ke zlepšení chování psa ve stresových situacích a ke zlepšení kvality jeho životních podmínek.

3.5 Welfare psa

Pod pojmem „welfare zvířat“ si lze představit zajištění stavu „dobré kondice a spokojenosti zvířat“ a vytvoření systematické metody jejího hodnocení („Pět svobod“ - svoboda od hladu a žízně; svoboda od nepohodlí; svoboda od bolesti, zranění a nemoci; svoboda od strachu a úzkosti; svoboda projevat přirozené chování). Welfare znamená poskytnout přiměřený etický rámec, který umožní náležitý respekt ke zvířatům, zajistit životní pohodu zvířat a podpořit aktivity vedoucí k omezování utrpení zvířat (Webster, 2009).

Welfare služebních psů v podobě správné výživy je stanoveno také Nařízením Ministerstva vnitra ze dne 13. května 2004 o zabezpečování výživy služebních psů a služebních koní, které udává optimální denní krmné dávky, přídavky krmiva a stelivo pro služební psy a postup při organizování jejich výživy a ustájení u útvarů Ministerstva vnitra, Policie České republiky, v organizačních složkách státu a státních příspěvkových organizacích zřízených ministerstvem k plnění úkolů v oboru jeho působnosti pro dosažení ideálního welfare psů.

Některé studie ukazují souvislost mezi welfare a pracovními schopnostmi psů (vodících: Vincent and Leahy, 1997, hledajících výbušniny: Rooney et al., 2005).

Špatný welfare může vést k špatnému zdraví, což může ovlivnit pracovní výkon (Clark et al., 1997).

Dlouhodobý stres může vést k snížení schopnosti učení. Studie o dlouhodobě kotcově ustájených psů ukazují zmenšení schopnosti učit se v šesti letech věku, což může být zapříčiněno vysokými hladinami stresu (Hiby, 2005).

Studie dle Lefebvra (2009) naznačuje, že blaho pracovních psů je ovlivněno mimo jiné také plánovaným a pravidelným pohybem a kontaktem s lidmi.

3.5.1 Ustájení psů

Kotec, v němž je pes ubytován, musí být umístěn tak, aby psa chránil před nepříznivými povětrnostními podmínkami, jako je chlad, sluneční žár, déšť apod., zkrátka má být vhodným prostředím pro odpočinek psa po práci, aby se tam pes cítil dobře a spokojeně.

Proto i Směrnice o služební kynologii zdůrazňují podmínky pro ustájení služebního psa a uvádí: "Služební pes je ustájen ve vhodném kotci s boudou, zpravidla typizovaném. Kotec má být postaven na suchém místě, na slunné závětrné straně, pokud možno dál od frekvence lidí a dopravních prostředků, aby v době, kdy není pes se psovodem ve službě, měl přiměřený klid k odpočinku. Část kotce má být zastřešena, aby, pes nebyl vystaven po celý den slunci nebo nepřízni počasí. V zimě má být bouda vystlána slámou a v místech s

vyšší polohou, kotec obložen chvojím. Sláma se musí vyměňovat každý čtvrtý týden. V období tuhých mrazů se na vchod boudy připevňuje závěs z pytloviny.

Článek 20 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 80 ze dne 17. června 2009 udává: „Služební pes je ustájen v zastřešeném kotci, který je vybaven prostornou boudou. V zimních měsících, pokud není bouda vytápěna, musí být vhodným způsobem zateplena. Podlaha musí umožňovat snadný úklid a dezinfekci. V jednom kotci je ustájen pouze jeden služební pes, který v něm nesmí být uvázan a musí být bez výstrojních součástí. V případě přidělení služebního psa do osobní péče v individuálním ustájení je možno služebního psa ustájit v domácnosti policisty.“

Podle MVDr. Alexeje Melničaka (1982) by měl být každému psu přidělen jeden kotec s boudou. Kotce se budují na suchém místě, minimálně 40 m od ostatních objektů. Pro zajištění klidu psů se doplňuje neprůhlednou plnou stěnou. Rozměry kotců jsou minimálně 2 x 4 metry. Čelní strana kotce nesmí být směřována na sever.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání č. 249/1992 Sb. neurčuje přesné parametry, ale jeho obsah je zcela zaměřen na optimalizaci ochrany chovaných zvířat v zájmových chovech. V druhé části, § 9, odstavec a) i b); § 13 odstavec 1) je uvedeno: „Každý je povinen zabezpečit zvířeti v zájmových chovech přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zvířete a učinit opatření proti úniku zvířat.“

Je známo, že u psů ustájených v ochuzeném prostředí, se mohou vyvinout abnormality v chování, které jsou považovány za typické projevy špatného welfare (Luescher et al., 1991).

Mnoho možností, jak vylepšit welfare kotcových psů, popisuje Rooney et al. (2009) Jedná se například o seznamování psa s kotcovým prostředím postupně, zajištění zvýšeného kontaktu psa s cvičiteli či pečovateli, vyhnutí se ponechání psa samotného po dlouhé časové úseky, zajištění, aby denní rutina byla pro psa předvídatelná, párové ustájení, zajištění času pro volný pohyb ve výbězích v párech, učinění kotcového prostředí zajímavějším a pohodlnějším (přidat spací plošiny, žvýkací hračky či kosti, apod.).

3.5.2 Přeprava psů

Mnoho služebních psů je často pravidelně převáženo kvůli výcviku i pracovním povinnostem. Transport může být pro psy velmi stresující. A je důležité, aby cestování pro psa bylo tak pohodlné, jak jen může (Kuhn et al., 1991; Bergeron et al., 2002).

Přeprava psů musí být prováděna v souladu se zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, s vyhláškou č. 193/2004 Sb., o ochraně zvířat při přepravě.

Psy lze přepravovat pouze v dopravních prostředcích, které jsou konstruovány tak, aby technicky zabezpečily pohodu psů, minimalizovaly možnost jejich zranění při přepravě, umožňovaly pravidelnou kontrolu stavu zvířat a jejich pohody a splňovaly technické požadavky a měly stanovené vybavení.

Každá přepravní klec by měla mít takové rozměry, aby v ní pes mohl stát, sedět a ležet v přirozené pozici a lehce se otočit (Prescott et al., 2004).

Pro přepravu používáme speciální přepravní boxy či schránky pro psy. Do automobilu nainstalujeme bezpečnostní mříž v zadní části nebo bezpečnostní pásy pro psa, výjimečně obojek s vodítkem. Uchycení k bezpečnostním pásům provádíme v případě, kdy nejde nainstalovat mříž. Praktická je větrací mřížka do otevřeného okna. Citlivé psy přepravujeme na podlaze, aby neviděli z auta ven (Vyhláška č. 193/2004 Sb.).

Zásadou při cestování autem je:

- před jízdou nekrmit
- před dlouhými cestami umožnit psovi důkladné vyprázdnění
- čalounění a podlahu pokrýt starou dekou nebo hadrem
- prevence přehřátí roletou či žaluzií do oken vozidla
- dostatečná zásoba vody na cestu
- přestávky na cestě každé 2 – 3 hodiny (Vyhláška č. 193/2004 Sb.).

Dle závazného pokynu policejního prezidenta č. 80 ze dne 17. června 2009, článku 17 musí být přeprava služebních psů v rámci výkonu služby a plánovaného výcviku prováděna speciálně upravenými motorovými vozidly nebo přívěsnými přepravníky. Při přepravě musí být učiněna taková opatření, aby byla zajištěna maximální bezpečnost a veterinární podmínky.

3.6 Svod psů

Svod psů je organizován k získávání informací potřebných k výběru a chovu psů. Účast jednotlivých psů na svodu je podmíněna věkem určeným svolavatelem svodu.

Účelem svodu psů je ověření kvality produkce chovatelských stanic odboru a ověření kvality psů vykupovaných pro účely služebního využití po stránce exteriéru, povahových a pracovních vloh (Sehnoutka, 2011).

3.6.1 Hodnocení exteriéru na svodu psů

Cílem hodnocení exteriéru je zjištění případných odchylek od standardu daného plemene. Předpokladem objektivního hodnocení je provedené vyhodnocení RTG DKK (dysplazie kyčelních kloubů) a případně DLK (dysplazie loketních kloubů).

Hodnocení exteriéru se provádí statickým posouzením a posouzením psů v pohybu, měřením a vážením (Sehnoutka, 2011).

3.6.2 Hodnocení vloh a povahový kód psa

Hodnocení vloh psů je prováděno na základě absolvování povahového testu. Ve většině dílčích testů se prolíná hodnocení více oblastí vloh psů. Při hodnocení vloh komise posuzuje chování psa v jednotlivých situacích povahového testu.

Po absolvování povahového testu zadává komise psovi celkovou známku za jednotlivé vlohy (Sehnoutka, 2011).

V letech 2010 a 2011 byly svody hodnoceny rozdílnou bodovací metodou. Psi narození v roce 2007 a předvedeni na svodu v roce 2010 jsou hodnoceni tzv. starou metodou, a to dle **Bonitační karty německých ovčáků – povahové vlohy** (příloha č. 1).

Psi narození od roku 2008 a předvedeni na svodech konaných od roku 2011 jsou hodnoceni tzv. novou metodou dle následujícího bodového hodnocení. Povahový kód psa je vyjádřen pětimístným alfanumerickým kódem. Prvním znakem povahového kódu je velké písmeno „S“ vyjadřující, skutečnost, že hodnocení psa proběhlo na svodu. Za tímto písmenem jsou čtyři číslice, které vyjadřují jednotlivé hodnocené oblasti vloh psa.

- první číslice za lomítkem vyjadřuje vlohy psa pro pachové práce. Na svodech nebudou psi z pachových prací hodnoceni, proto bude na svodu vždy zapsána číslice nula (nehodnocen),
- druhá číslice vyjadřuje sociální chování psa (zejména jeho reakce na neznámé situace a předměty, náhlé změny charakteru prostředí, neznámé osoby apod.),

- třetí číslice vyjadřuje ovladatelnost psa (zejména chování psa ve vztahu k psovodovi, např. ochota ke spolupráci, odezva na podněty, aktivita psa),
- čtvrtá číslice vyjadřuje předpoklady psa pro obranné práce (zejména sebevědomí, odolnost k zátěži při ohrožení, rychlost střídání vzruchu a útlumu, bojovnost, tvrdost, kořistnický pud, vytrvalost) (Sehnoutka, 2011).

Popis významu jednotlivých hodnot číselného kódu pro psy předvedené na Svodu od roku 2011 je uveden v příloze č. 2.

3.6.3 Povahový test

Povahový test se skládá ze dvou etap, které obsahují celkem 10 dílčích testů.

I. etapa:

První etapa obsahuje pět dílčích testů (test č. 1 až 5). Během této etapy je posuzováno zejména sociální chování psa (jeho reakce na neznámé situace a předměty, náhlé změny charakteru prostředí, neznámé osoby apod.). V testu č. 3 je posuzován rovněž kořistnický pud psa.

II. etapa:

Druhá etapa obsahuje pět dílčích testů (test č. 6 až 10). Během této etapy jsou posuzovány zejména vlohы psů pro obranné práce (sebevědomí, odolnost k zátěži, rychlost střídání vzruchu a útlumu, odvaha, bojovnost, tvrdost, vytrvalost). V této části se také částečně posuzuje i sociální chování psa.

V obou etapách je sledována a posuzována ovladatelnost psa (Sehnoutka, 2011).

Popis provedení povahového testu pro posouzení povahových vlastností psů je uveden v příloze č. 3.

4. Materiál a metodika

Bakalářská práce je průzkumnou prací zaměřenou na štěňata z chovatelských stanic Policie České republiky (dále jen PČR) a taktéž štěňata pro PČR nakoupená z civilních chovů. Do průzkumu byla zařazena štěňata narozená v letech 2007 - 2008 a hodnocená na svodu mladých psů PČR v letech 2010 a 2011. Pro potřeby průzkumu byl s pomocí velitele chovatelské stanice PČR v Domažlicích mjr. Bc. Romana Končela a velitele chovatelské stanice PČR v Prackovicích mjr. Bc. Pavla Vápeníka sestaven dotazník, který byl následně předán psovodům na zmíněných svodech.

Svod mladých psů PČR probíhal ve dnech 17 - 18. 2. 2010 a 26. 4. 2011 ve výcvikovém středisku Bálková a 25. 2. 2010 a 3. 5. 2011 ve výcvikovém středisku Dobrotice. Z dotazníků byli vybíráni jen psi, kteří byli u psovoda od odstavu. Ze svodů pořádaných v roce 2010 tak bylo k dispozici 49 dotazníků, ze svodů z roku 2011 bylo 58 dotazníků, celkem tedy 107 dotazníků. Celé znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 4.

Vyhodnocení dotazníku proběhlo pomocí programu STATISTICA 9. χ^2 test pro kontingenční tabulku $r \times s$ nelze použít, je-li více než 20 % teoretických četností menších než 5, příp. je-li alespoň v jednom políčku kontingenční tabulky očekávaná četnost menší než 1. V takových případech byly některé sousedící skupiny spojeny.

Vzhledem ke skutečnosti, že svody v roce 2010 a 2011 byly hodnoceny rozdílnou bodovací metodou, byly pro potřebu tohoto výzkumu a statistického vyhodnocení výsledky povahového testu sjednoceny do třech skupin (tab. č. 1).

Tab. č. 1: Sjednocení výsledků povahového testu

Skupina	Svod 2010	Svod 2011
1 - vhodný pro službu	5, 6	4, 5
2 - méně vhodný pro službu	3, 4, 7	3
3 - nevhodný pro službu	0, 1, 2, 8, 9	1, 2

zdroj: vlastní práce autora, 2012

V rámci bakalářské práce a vyhodnocování dotazníků byly definovány následující hypotézy:

1. Věk štěněte při odběru od chovatele má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) čím vyšší věk, tím spíše extrém.

2. Zkušenosti psovoda mají vliv na hodnocení povahy psa při svodu

a) pes psovoda, který již v minulosti vychoval štěně, vykazuje lepší povahové vlastnosti při svodu.

b) štěně zkušeného psovoda má lepší hodnocení v rámci povahového testu v budoucnosti.

c) štěně psovoda, který již měl psa z předvýchovy, vykazuje v pozdějším věku lepší povahové vlastnosti.

d) pes psovoda, který již měl psa s přidělenou kategorií, má lepší hodnocení při povahovém testu.

3. Způsob převážení štěněte má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) fyzický kontakt při převozu má pozitivní vliv na hodnocení povahy psa při svodu.

4. Dovážení štěněte, během prvních 14 dnů ustájení u psovoda na pracoviště do hromadného ustájení, má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) dovážení štěněte do hromadného ustájení s ostatními psy na pracoviště během prvních 14 dní u psovoda se později negativně projeví na povaze zvířete.

b) pes ustájený v kotci u psovoda doma vykazuje lepší povahové vlastnosti.

c) pes, který byl ustájen v hromadném ustájení PČR, vykazuje horší výsledky v rámci povahového testu.

5. Chování štěněte při přepravě má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) problémové chování (zvracení, kálení), tím spíše extrém.

6. Délka přepravy má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) čím delší cesta, tím spíše extrém.

5. Výsledky

Z přijatých dotazníků, resp. hodnocených psů, je 84 psů a 23 fen. Mezi plemeny převládá německý ovčák (101 psů). Zastoupeno je dále 5 belgických ovčáků a 1 rotweiler (tab. č. 2). Převážná většina psů byla psovody převzata z chovatelské stanice ve 2 - 3 měsících.

Tab. č. 2: Zastoupení plemen účastnících se průzkumu (podle roku narození a pohlaví)

Plemeno	Rok narození 2007			Rok narození 2008			Součet
	pes	fena	celkem	pes	fena	celkem	
Německý ovčák	39	10	49	39	13	52	101
Rotweiler	0	0	0	1	0	1	1
Belgický ovčák	0	0	0	5	0	5	5
Celkem	39	10	49	45	13	58	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Následuje vyhodnocení jednotlivých hypotéz:

1. Věk štěněte při odběru od chovatele má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) čím vyšší věk, tím spíše extrém.

Tab. č. 3: Hodnocení povahy psů podle věku

Věk/výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Nevhodný pro službu	Celkem
2 - 3 měsíce	30	10	2	42
3 - 6 měsíců	7	4	1	12
6 - 9 měsíců	10	3	0	13
9 - 12 měsíců	13	6	2	21
12 a více měsíců	12	4	3	19
Celkem	72	27	8	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 4: Závislost mezi věkem a povahou psa

Statist.	Statist. : prevzat(5) x svod_ uspesny_ neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_ sloučení podskupin)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	1,736344	df=4	p=,78411
M-V chí-kvadr.	1,752120	df=4	p=,78123
Fí	,1273873		
Kontingenční koeficient	,1263661		
Cramér. V	,1273873		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi věkem štěněte při odběru z chovatelské stanice a jeho povahou v pozdějším věku nebyla prokázána.

2. Zkušenosti psůvoda mají vliv na hodnocení povahy psa při svodu

a) pes psůvoda, který již v minulosti vychoval štěně, vykazuje lepší povahové vlastnosti při svodu.

Tab. č. 5: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psůvoda

Zkušenosti psůvoda /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Nevhodný pro službu	Celkem
psůvod ještě nevychoval žádné štěně	9	3	0	12
psůvod již vychoval štěně	20	11	4	35
neví	43	13	4	60
Celkem	72	27	8	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 6: Závislost mezi povahou psa a zkušenostmi psůvoda

Statist.	Statist. : vychov1l(3) x svod_ uspesny_ neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_ sloučení podskupin)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	2,483524	df=2	p=,28888
M-V chí-kvadr.	2,442590	df=2	p=,29485
Fí	,1523499		
Kontingenční koeficient	,1506121		
Cramér. V	,1523499		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím, zda psůvod již v minulosti vychoval štěně a povahou psa nebyla prokázána.

b) štěně zkušeného psovoda má lepší hodnocení v rámci povahového testu v budoucnosti.

Tab. č. 7: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda

Zkušenosti psovoda /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Nevhodný pro službu	Celkem
psovod - začátečník	8	4	0	12
psovod - pokročilý	51	22	6	79
neví	13	1	2	16
Celkem	172	27	8	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 8: Závislost mezi zkušenostmi psovoda a povahou psa

Statist.	Chi-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	1,686846	df=2	p=,43024
M-V chí-kvadr.	1,829166	df=2	p=,40069

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím, zda je psovod začátečníkem či pokročilým a povahou psa nebyla prokázána.

c) štěně psovoda, který již měl psa z předvýchovy, vykazuje v pozdějším věku lepší povahové vlastnosti.

Tab. č. 9: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda

Zkušenosti psovoda /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
psovod doposud neměl psa z předvýchovy	9	4	13
psovod již měl psa z předvýchovy	20	13	33
neví	43	18	61
Celkem	72	35	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 10: Závislost mezi zkušenostmi psovoda a povahou psa

Statist.	Statist. : zkušenypsovod(3) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_sloučení podskupin)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	1,686846	df=2	p=,43024
M-V chí-kvadr.	1,829169	df=2	p=,40069

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím, zda psovod již měl štěně z předvýchovy a povahou psa nebyla prokázána.

d) pes psovoda, který již měl psa s přidělenou kategorií, má lepší hodnocení při povahovém testu.

Tab. č. 11: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda

Zkušenosti psovoda /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
psovod doposud neměl psa s přidělenou kategorií	16	4	20
psovod již měl psa s přidělenou kategorií	13	13	26
neví	43	18	61
Celkem	72	35	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 12: Závislost mezi povahou psa a zkušenostmi psovoda

Statist.	Statist. : měl ps1(3) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_sloučení podskupin)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	5,283247	df=2	p=,07125
M-V chí-kvadr.	5,201317	df=2	p=,07423
Fí	,2222074		
Kontingenční koeficient	,2169167		
Cramér. V	,2222074		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím, zda psovod již měl psa s přidělenou kategorií a povahou psa nebyla velmi těsně prokázána. Pokud by byl k dispozici větší vzorek psů s největší pravděpodobností by závislost mezi těmito dvěma proměnnými prokázána byla.

3. Způsob převážení štěněte má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) fyzický kontakt při převozu má pozitivní vliv na hodnocení povahy psa při svodu.

Tab. č. 13: Hodnocení povahy psa podle způsobu přepravy

Fyzický kontakt při převozu /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
pes nepřevážen ve fyzickém kontaktu s psododem	35	21	56
pes převážen ve fyzickém kontaktu s psododem	37	14	51
Celkem	72	35	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 14: Závislost mezi hodnocením psa a způsobem přepravy

Statist.	Statist. : fyzickontakt(2) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_slučení podskupin.)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	1,224585	df=1	p=,26847
M-V chí-kvadr.	1,231319	df=1	p=,26715
Yatesův chí-kv.	,8105854	df=1	p=,36795
Fisherův přesný, 1-str.			p=,18411
Fisherův přesný, 2-str.			p=,30662
McNemarův chí-kv. (A/D)	8,163265	df=1	p=,00428
McNemarův chí-kv. (B/C)	3,879310	df=1	p=,04889
Fí pro tabulky 2 x 2	-,106980		
Tetrachorická korelace	-,174123		
Kontingenční koeficient	,1063730		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Závislost mezi fyzickým kontaktem při převozu štěněte z chovatelské stanice k psododovi a hodnocením jeho povahy nebyla prokázána.

4. Dovážení štěněte, během prvních 14 dnů ustájení u psododa na pracoviště do hromadného ustájení, má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) dovážení štěněte do hromadného ustájení s ostatními psy na pracoviště během prvních 14 dní u psododa se později negativně projeví na povaze zvířete.

Tab. č. 15: Hodnocení povahy psa podle způsobu ustájení

Dovážení do míst hromadného ustájení /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
pes nebyl dovážen do hromadného ustájení	35	14	49
pes dovážen do hromadného ustájení	36	21	57
neví	1	0	1
Celkem	72	35	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 16: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení

Statist.	Chi-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	,8149525	df=1	p=,36666
M-V chí-kvadr.	,8192225	df=1	p=,36541
Yatesův chí-kv.	,4838921	df=1	p=,48667
Fisherův přesný, 1-str.			p=,24379
Fisherův přesný, 2-str.			p=,41197
McNemarův chí-kv. (A/D)	3,017857	df=1	p=,08236
McNemarův chí-kv. (B/C)	8,820000	df=1	p=,00298
Fi pro tabulky 2 x 2	,0876826		
Tetrachorická korelace	,1429460		
Kontingenční koeficient	,0873474		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím zda je pes dovážen do míst hromadného ustájení u PČR a hodnocením jeho povahy nebyla prokázána.

b) pes ustájený v kotci u psovoda doma vykazuje lepší povahové vlastnosti.

Tab. č. 17: Hodnocení povahy psů podle způsobu ustájení

Ustájení v kotci u psovoda /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
pes není ustájen v kotci u psovoda	18	8	26
pes je ustájen v kotci u psovoda	50	26	76
Celkem	68	34	102

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 18: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení

Statist.	Statist. : housekotec(2) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_vynechání psi kteří nevědí jestli cestou jedlí a p)		
	Chi-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	,103238E	df=1	p=,7479E
M-V chí-kvadr.	,1041711	df=1	p=,7468E
Yatesův chí-kv.	,0064524	df=1	p=,9359E
Fisherův přesný, 1-str.			p=,4733E
Fisherův přesný, 2-str.			p=,8135E
McNemarův chí-kv. (A/D)	1,11363E	df=1	p=,2913E
McNemarův chí-kv. (B/C)	28,9827E	df=1	p=,0000E
Fí pro tabulky 2 x 2	,031814E		
Tetrachorická korelace	,056430E		
Kontingenční koeficient	,031798E		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím zda je pes ustájen u psovoda doma (v kotci) a hodnocením jeho povahy nebyla prokázána. Při hodnocení byla vynechána štěňata, jejichž psovodi nevědí, zda byla štěňata při převozu krmena a napájena.

c) pes, který byl ustájen v hromadném ustájení PČR, vykazuje horší výsledky v rámci povahového testu.

Tab. č. 19: Hodnocení povahy psa podle způsobu ustájení

Ustájení v hromadném ustájení PČR /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
pes není ustájen hromadně	55	28	83
pes je ustájen hromadně	13	6	19
Celkem	68	34	102

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 20: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení

Statist.	Statist. : kromadhousezamest(2) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci_vynechání psi kteří nevědí jestli cestou jedlí a p)		
	Chi-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	,032339E	df=1	p=,8572E
M-V chí-kvadr.	,0325681	df=1	p=,8567E
Yatesův chí-kv.	,008085E	df=1	p=,9283E
Fisherův přesný, 1-str.			p=,5433E
Fisherův přesný, 2-str.			p=1,0000
McNemarův chí-kv. (A/D)	37,7704E	df=1	p=,0000E
McNemarův chí-kv. (B/C)	4,78048E	df=1	p=,0287E
Fí pro tabulky 2 x 2	-,01780E		
Tetrachorická korelace	-,03374E		
Kontingenční koeficient	,017803E		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Statistická významnost mezi tím zda je pes ustájen v hromadném ustájení u PČR a hodnocením jeho povahy nebyla prokázána. Při hodnocení byla vynechána štěňata, jejichž psovodi nevědí, zda byla štěňata při převozu krmena a napájena.

5. Chování štěněte při přepravě má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) *problémové chování (zvracení, kálení), tím spíše extrém.*

Průzkum prokázal, že převážná většina štěňat se při prvotním transportu nevykálela ani nepozvracela. Z toho důvodu nelze testovat závislost mezi problémovým chováním a povahou psa při hodnocení na svodu.

6. Délka přepravy má vliv na hodnocení povahy při svodu

a) *čím delší vzdálenost z chovatelské stanice, tím spíše extrém.*

Tab. č. 21: Hodnocení povahy psa podle vzdálenosti při prvotním transportu

Vzdálenost z CHS /výsledek povahového testu	Vhodný pro službu	Méně vhodný pro službu	Celkem
do 100 km	20	4	24
do 200 km	27	17	44
nad 200 km	25	14	39
Celkem	72	35	107

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Tab. č. 22: Závislost mezi povahou psa a vzdáleností při prvotním transportu

Statist.	Statist. : Dél z CHS(3) x svod_uspesny_neuspesny(2) (Upravená tabulka pro kontingenci sloučení podskupin.)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	3,688625	df=2	p=,15814
M-V chí-kvadr.	4,019492	df=2	p=,13403
Fí	,185669€		
Kontingenční koeficient	,182549€		
Cramér. V	,185669€		

zdroj: vlastní práce autora, 2012

Mezi vzdáleností z chovatelské stanice a povahou psa při svodu nebyla prokázána statistická významnost.

6. Diskuze

Průzkum prováděný v rámci bakalářské práce neprokázal významnou statistickou závislost mezi jednotlivými zvažovanými faktory a povahou psa v jeho pozdějším věku. Zásadním problémem se jeví skutečnost, že Policie České republiky nemá „neúspěšné psy“, neboli že jsou psi s nedostatečnými povahovými vlastnostmi vyřazeni dříve než u svodu a psů kvantifikovaných při svodu jako „nevhodní do služby“ je málo. Pro lepší a pravdivější prokázání vlivu některých faktorů na povahu psa bychom do průzkumu potřebovali zařadit i ty špatné psy, kteří byli vyřazeni ještě před svodem.

Pozitivní na prováděném průzkumu je fakt, že kynologové Policie České republiky včas rozpoznají štěně nevhodné do služby, čímž dochází ke značným finančním úsporám (výživa, výchova, výcvik, péče o štěně, apod.).

V současné době je většina služebních psů připravována na jejich výkon již od štěněčího věku, jsou navykáni na transport, podrobování sociálním vzruchům (ať již styk s lidmi či jinými psy, městský ruch, doprava, atd.). Při hodnocení povahových vlastností psů na svodu pak psy málokdy překvapí nějaký faktor, který neznají.

Výsledky mé bakalářské práce jsou lehce v rozporu s výsledky bakalářské práce s názvem „Výsledky povahového testu psů policie ČR ve vztahu k předchozí aklimatizaci štěněte při převodu z CHS k psovodovi“ (2011), kde Petráček zkoumal podobné hypotézy, ovšem na menším vzorku psů. Z výsledků této bakalářské práce vyplynulo, že „nejen samotný transport, ale i způsob převážení štěnat může mít velký vliv na povahové vlastnosti zvířete v pozdějším věku, a to i v negativním smyslu. Také nedostatečná aklimatizace štěněte po příjezdu k psovodovi, tzn. neumožnění návyku na nové teritorium, kdy štěně opět stresujeme transportem v prvních 14 dnech v novém prostředí, může mít další vliv na pozdější povahové vlastnosti zvířete.“

Lze tedy předpokládat, že v případě ještě většího množství respondentů (a tudíž většího vzorku hodnocených psů) bude dosaženo reálnějších, možná zcela jiných výsledků, než bylo dosaženo v rámci těchto dvou zpracovaných bakalářských prací.

Při zvažování možného vlivu sledovaných faktorů na hodnocení povahy psů při svodech také vedoucí chovatelské stanice v Domažlicích předpokládal určitou závislost. Končel (2011, pers. comm.) uvedl, že důležitost některých faktorů a jejich vliv na povahu psa je pravděpodobná a očekávaná.

Naopak vedoucí chovatelské stanice v Prackovicích Vápeník (2011, pers. comm.) považuje zjištění vlivu první přepravy psa na jeho pozdější povahový projev dle bakalářské práce

Petráčka za překvapivý. V tomto by se pravděpodobně spíše přiklonil k výsledkům této bakalářské práce.

Různé statistické metody použité za účelem vyhodnocení informací z každé hodnocené skupiny štěněčích testů neukázaly žádnou signifikantní korespondenci s výkonem v dospělém věku. (*Wilsson, 1998*)

Zanedbatelné prediktivní hodnoty štěněčích testů prezentované v této studii jsou však podobné výsledkům prezentovaných Youngem (1986), který nenalezl korelaci mezi výsledky Campbellova štěněčího testu a chováním v dospělosti u 327 psů testovaných ve věku 7 týdnů a znovu ve věku 3 let.

7. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjištění, zda způsob prvotního transportu štěněte z chovatelské stanice k psovodovi má vliv na hodnocení jeho povahy v pozdějším věku. V úvahu byl brán věk štěněte při odběru z chovatelské stanice, zkušenosti psovoda a jeho aktivity v rámci prvotní aklimatizace, chování štěněte či vzdálenost přepravy. Výsledek prováděného průzkumu neprokázal žádnou významnou závislost mezi těmito faktory.

Vzhledem ke statistickým výsledkům této práce, které nevyšly signifikantně je pravděpodobné, že nemalou měrou na těchto statistických výsledcích se podepsala skutečnost, že do konečného zkoumaného vzorku nebyli započtení psi, kteří se svodu mladých psů nezúčastnili z důvodu vyřazení ze služby u Policie dříve, než se jako dvou až tříletí mohli účastnit předepsaného svodu. Ať už byli vyřazení ze služby ze zdravotních či povahových vlastností.

Z tohoto důvodu se lze domnívat, že předepsaného svodu se účastnili jen ti povahově lepší jedinci, a ačkoliv zkoumaný vzorek 107 psů je dostatečně velký, tak byl zřejmě statisticky zkreslený neúčastí těchto horších a dříve vyřazených jedinců.

Pro další případný výzkum tohoto typu je nutné sledovat osud všech štěňat, které jsou zařazeny do služby a ne jen těch, kteří se následně ve dvou až třech letech účastní předepsaného svodu. Proto jsem ve spolupráci s veliteli chovatelských stanic zajistil, aby při předání štěněte novému psovodovi byl dotazník pro sběr dat předán současně se štěnětem, a nový psovod jej vyplní po uplynutí aklimatizační doby což je cca 14 dní. V tomto případě budou eliminovány ztráty dat následně vyřazených mladých psů.

8. Seznam použité literatury

- BATTAGLIA C. L., 2009: Periods of Early Development and the Effects of Stimulation and Social Experiences in the Canine, *Journal of Veterinary Behavior*, 4, s. 203 - 210.
- BERGERON R., SCOTT S. L., EMOND J. P., MERCIER F., COOK N. J., SCHAEFER A. L., 2002: Physiology and behavior of dogs during air transport. *Can J. Vet. Res.* 66, s. 211 - 216.
- BOXALL J., HEATH S., BATE S., BRAUTIGAM J., 2004: Modern concepts of socialisation for dogs: implications for their behaviour, welfare and use in scientific procedures, *ATLA*, 32 (2), s. 81 - 93.
- BRADSHAW, J. W. S., McPHERSON J. A., CASEY R. A., LARTER I. S., 2002: Aetiology of Separation-Related Behaviour in Domestic Dogs. *Veterinary Record.* s. 43.
- CLARK J. D., RAGER D. R., CROWELL-DAVIS S., EVANS D. L., 1997: Housing and exercise of dogs: Effects on behaviour, immune function and cortisol concentration. *Lab. Anim. Sci.* 47, s. 500 - 510.
- FOX M. W., 1969: Behavioral effects of rearing dogs with cats during the 'critical period of socialization'. *Behaviour*, 35, 273-80.
- FREEDMAN D. G., KING J. A. and ELLIOT, O., 1961: Critical periods in the social development of dogs. *Science*, 133, 1016-17.
- HIBY E. F., 2005: The welfare of kennelled domestic dogs. University of Bristol, PhD Thesis.
- HYNKOVÁ J., 2011: Výcvik a výchova psů, Brno, online: <http://www.vycvik-vychova-psu.cz>
- JENSEN P., 2007: The Behavioural Biology of Dogs, CABI Publishing. Linköping University, Sweden, ISBN 9781845931872, s. 266.
- KRANÁTOVÁ M., 2001: Kynologie ve službách ozbrojených sborů v České republice, bakalářská práce
- KUHN G., LICHTWALD K., HARDEGG K., ABEL H. H., 1991: The effect of transportation stress on circulating corticosteroids, enzyme activities and hematological values in laboratory dogs. *J. Exp. Anim. Sci.* 32, s. 99 - 104.
- LEFEBVRE D., DIEDERICH C., DELCOURT M., GIFFROY J. M., 2007: The quality of the relation between handler and military dogs influences efficiency and welfare of dogs, *Applied Animal Behaviour Science*, 104, s. 49 - 60.
- LEFEBVRE D., GIFFROY J. M., DIEDERICH C., 2009, May: Cortisol and behavioral responses to enrichment in military working dogs. *Journal of Ethology.* s. 255-265, ISSN: 0289-0771.

LUESCHER et al., 1991: A comparison of social and environmental enrichment methods for laboratory housed dogs, *Applied Animal Behaviour Science*, 37, s. 345 - 361.

MATOUŠEK V., 1926: *Policejní pes, jeho výchova a výcvik pro ochranu i policejní službu*. 2. vydání, Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 228s.

MELNIČAK A., 1982: *Příručka pro pohraničníky, Naše vojsko, nakladatelství a distribuce knih*, n.p. v Praze, 2. vydání, 408 s.

Nařízení Ministerstva vnitra ze dne 13. května 2004 o zabezpečování výživy služebních psů a služebních koní, č. j. OSM - 161/06-2004

PETRÁČEK J., 2011: *Výsledky povahového testu psů policie ČR ve vztahu k předchozí aklimatizaci štěněte při převodu z CHS k psovodovi*, bakalářská práce

PFaffenberger C. J. and SCOTT J. P., 1959: The relationship between delayed socialization and trainability in guide dogs, *J. Gen. Psychol.*, 95, s. 145 - 155.

PLESANKA J., 1971: *Teorie výchovy štěněte*, Prozatimní učebnice o výchově a výcviku služebního psa ve Veřejné bezpečnosti, ISSN 1801-920X, online: <http://vood.webnode.com/vycvik/etologie/>

PLUIJMAKERS Jtm., APPLEBY D. L., BRADSHAW J. W. S., 2010, Aug.: Exposure to Video Images Between 3 and 5 Weeks of Age Decreases Neophobia in Domestic Dogs. *Applied Animal Behaviour Science*. 126(1-2):51-58.

PRESCOTT M. J., MORTON D. B., ANDERSON D., BUCKWELL A., HEATH S., HUBRECHT R., JENNINGS M., ROBB D., RUANE B., SWALLOW J., THOMPSON P., 2004: *Refining dog husbandry and care* Eighth report of the BVA/AFW/FRAME/RSPCA/UFAW Joint Working Group on Refinement. *Lab. Anim.* 38 (suppl 1), s. 1 - 94.

ROONEY N. J., BRADSHAW J. W. S., GAINES S. A., 2005: *UK Detection Dog*

ROONEY N. J., GAINES S., HIBY E., 2009: A practitioner's guide to working dog welfare, *Journal of Veterinary Behavior*, 4 (3), s. 127 - 134.

RULC J., 2010: *Dějiny služební kynologie*, CanisTR, Praha, 416 s.

SCOTT J.P., 1962: Critical periods in behavioral development. *Science*, 138, 949-58.

SCOTT J. P. and FULLER J., 1965: *Genetics and the Social Behavior of the Dog*. Chicago: University of Chicago Press, 468 s.

SCOTT J. P., STEWARD J. M. and DE GHETT V. J., 1974: Critical periods in the organization of systems. *Developmental Psychobiology*, 7, 489-513.

SCOTT J. P. and MARSTON M. V., 1950: Critical periods affecting the development of normal and mal-adjustive social behavior of puppies. *Journal of Genetic Psychology*, 77, 25-60.

SEHNOUTKA P., 2011: 3. pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky ze dne 16. 3.2011, kterým se mění pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie - pokyn č. 3/2011, Č. j. PPR- 5939/ČJ-2011-0099UP, odbor služební kynologie a hipologie ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

SERPELL J. A., 1996: Primary socialization revisited: early experience and the development of canine behaviour probléme, Proceedings and abstracts 21st congress of the World Small Animal Veterinary Association - WSAVA, Jerusalem, Israel, October 20 - 23, s. 36 - 37.

ŠIMEČEK J., 2008: Od porodu k dospělosti, Planeta Zvířat, online: <http://casopis.planetazvirat.cz/060306-od-porodu-do-dospelosti-1.html>

VINCENT I. C. and LEAHY, R. A., 1997: Real-time non-invasive measurement of heart rate in working dogs: A technique with potential welfare applications in the objective assessment of welfare problems. Vet. J. 153, s. 179 - 184.

Vyhláška č. 193/2004 Sb. o ochraně zvířat při přepravě

WEBSTER J., 2009: Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji. Práh. Praha. s. 291. ISBN: 978-80-7252-264-4

WILSSON E. and SUNDGREN P. E., 1998: Behaviour test for eight-week old puppies-heritabilities of tested behaviour traits and its correspondence to later behaviour. Applied Animal Behaviour Science 58 (1998), s. 151-162

YOUNG M., 1986: The effect of age on behavioural tests in dogs. Lecture held in Geilo Norway, 4 and 5 October 1986.

Zákon České národní rady č. 246/1992 na ochranu zvířat proti týrání, novelizovaný Zákonem ČNR č. 162/1993 z 19. 5. 1993.

Závazný pokyn č. 80 policejního prezidenta ze dne 17. června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie, č. j. PPR-5215/ČJ-2009-0099UP, odbor služební kynologie a hipologie, ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

9. Seznam tabulek

Tab. č. 1: Sjednocení výsledků povahového testu	21
Tab. č. 2: Zastoupení plemen účastnících se průzkumu (podle roku narození a pohlaví)	23
Tab. č. 3: Hodnocení povahy psů podle věku	23
Tab. č. 4: Závislost mezi věkem a povahou psa	24
Tab. č. 5: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda	24
Tab. č. 6: Závislost mezi povahou psa a zkušenostmi psovoda	24
Tab. č. 7: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda	25
Tab. č. 8: Závislost mezi zkušenostmi psovoda a povahou psa	25
Tab. č. 9: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda	25
Tab. č. 10: Závislost mezi zkušenostmi psovoda a povahou psa	26
Tab. č. 11: Hodnocení povahy psů podle zkušeností psovoda	26
Tab. č. 12: Závislost mezi povahou psa a zkušenostmi psovoda	26
Tab. č. 13: Hodnocení povahy psa podle způsobu přepravy	27
Tab. č. 14: Závislost mezi hodnocením psa a způsobem přepravy	27
Tab. č. 15: Hodnocení povahy psa podle způsobu ustájení	28
Tab. č. 16: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení	28
Tab. č. 17: Hodnocení povahy psů podle způsobu ustájení	28
Tab. č. 18: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení	29
Tab. č. 19: Hodnocení povahy psa podle způsobu ustájení	29
Tab. č. 20: Závislost mezi povahou psa a způsobem ustájení	29
Tab. č. 21: Hodnocení povahy psa podle vzdálenosti při prvotním transportu	30
Tab. č. 22: Závislost mezi povahou psa a vzdáleností při prvotním transportu	30

10. Seznam příloh

Příloha č. 1: Bonitační karta německých ovčáků - povahové vlohy	1
Příloha č. 2: Význam číselných kódů pro hodnocení povahových vlastností psů předvedených na svodech od roku 2011	2
Příloha č. 3: Popis provedení povahového testu	4
Příloha č. 4: Dotazník	7

Přílohy

Příloha č. 1: Bonitační karta německých ovčáků - povahové vlohy

BONITAČNÍ KARTA

Výsledek rtg.:

Německý ovčák

Pes Číslo zápisu Věk Výška Délka Váha Krev. ved.
 Pona Datum Měs. Rok
 Rodiče psa (fony):
 Otec: Znakky: ZM, ZVV, ZPO, ZSP, ZLP, IPO, VO
 Číslo zápisu: Výst. oc.: Bonitace:
 Matka:
 Číslo zápisu: Výst. oc.: Bonitace:
 Majitel:

Celkový vzhled		Znaky plemenné přísl.		Ucho, pigment barva		Povahové vlohy	
zcela netypický vzhled buzdarda	0	jemná hlava	A	světlé oko	O	zcela béžlivý z chovu vyřazen	0
příliš lehký chrupavý	1	strmý ohloubání hrudních kožoučků	B	zardla pigmentata	T	nerozemí, hojí se střelby z chovu vyřazen	1
malý pod hrudní určeno standardem	2	rovná, krátká hýždě	C	vikošeň, světlé znaky	U	zludný, nedověřlivý, béžlivý	2
lehký, při výšce požadované standardem	3	svažná hýždě	D	vikošeň, tmavé znaky	V	dráždív, napadající málo subvědomý	3
požadovaná síla mohutnost, uslechlost výška: pes 56-58, fena 55-57	4	strmý ohloubání pánvevých kožoučků	E	vadné uši	W	zúžený štěrňový úžko ovládatelný	4
požadovaná síla mohutnost, uslechlost výška: pes 63-65, fena 56-60	5	krátká stehenní kost	F	svtlý pigment	Q	odvěrný, tvrdý (vůči úderu) oštlý, dobře ovládatelný	5
výška v mužích standardu, ale hrubší, a méně uslechtlý	6	vedupný chrup	G	černý světlé znaky	I	odvěrný, oštlý, citlivý vůči úderům	6
přerostlý, ale souměrně stavěný, nepovšádný: mohutnost a uslechlost!	7	voda skusu	H	černý tmavé znaky	X	klidný, málo odvěrný, blouže	7
příliš těžký a málo uslechtlý	8	správný výraz NO výborně zasklený	J	celočerný	Y	lhostejný, pevných nervů, těžko vydrážditelný	8
hrubý, lymfatický	9	dlouhý hrbet	K	dlouhá srst	Z	zcela flegmatický z chovu vyřazen	9
		příliš dlouhý	L				
		kvaadratický	M				
		silný hrudník	N				
		těžší hlava	P				
		vedný ocas	R				
		příliš podkožné vazy	S				

Poznámky:

Datum a místo konání (bonitace — svodu):

Podpisy členů komise:

Typ 10 — NT 1 - 6933 - 83

Příloha č. 2: Význam číselných kódů pro hodnocení povahových vlastností psů předvedených na svodech od roku 2011

1. Kódy pro hodnocení sociálního chování psa a jeho ovladatelnosti.

VÝBORNĚ – kód 5

- pes ve všech situacích výrazně sebevědomý a samostatný,
- s výrazně rychlým, vyrovnaným procesem vzruchu a útlumu,
- k cizím osobám nevšímavý,
- reagující aktivně a bez nejistoty na všechny změny charakteru prostředí,
- aktivně s výraznou ochotou reagující na podněty psovoda.

VELMI DOBŘE – kód 4

- pes ve všech situacích sebevědomý a samostatný,
- s rychlým, vyrovnaným procesem vzruchu a útlumu,
- k cizím osobám nevšímavý,
- reagující aktivně, ojediněle s mírnou nejistotou na změny charakteru prostředí,
- aktivně reagující na podněty psovoda.

DOBŘE – kód 3

- pes ve většině situací sebevědomý,
- k cizím osobám nevšímavý s možným projevem nedůvěry,
- reagující s mírnou nejistotou na změny charakteru prostředí,
- s mírnou podporou psovoda je pes schopen překonat všechny nežádoucí projevy chování,
- dobré reakce na podněty psovoda.

USPOKOJIVĚ – kód 2

- pes převážně nejistý,
- k cizím osobám nedůvěřivý s případným mírným projevem bázlivosti,
- reagující až s výraznou nejistotou na změny charakteru prostředí,
- s výraznou podporou psovoda je pes schopen překonat všechny nežádoucí projevy chování,
- na podněty psovoda reaguje opožděně nebo je zapotřebí podněty opakovat.

NESPLNIL – kód 1

- pes nejistý,
- k cizím osobám výrazně nedůvěřivý, bázlivý,

- reagující s výraznou nejistotou na změny charakteru prostředí,
- nežádoucí projevy chování pes není schopen překonat ani s výraznou podporou psovoda,
- na podněty psovoda nereaguje vůbec nebo velice nespolehlivě, k ovládnutí psa je zapotřebí mnoho podnětů nebo i fyzický kontakt psovoda.

2. Kódy pro hodnocení vloh psa k obranným pracím.

VÝBORNĚ – kód 5

- pes výrazně sebevědomý,
- s výraznou, přirozenou agresivitou,
- výrazným kořistnickým pudem,
- výraznou bojovností a vytrvalostí

VELMI DOBŘE – kód 4

- pes sebevědomý,
- přirozeně agresivní,
- s velmi dobře rozvinutým kořistnickým pudem,
- s velmi dobrou bojovností a vytrvalostí.

DOBŘE – kód 3

- pes sebevědomý,
- s ještě dobře využitelným kořistnickým pudem,
- s ještě dobře využitelnou bojovností a vytrvalostí.

USPOKOJIVĚ – kód 2

- pes je nejistý,
- s málo rozvinutým kořistnickým pudem,
- s malou bojovností a vytrvalostí,
- s vlohami problematicky využitelnými pro obranné práce, přesto ještě schopen uspokojivě splnit zadání dílčích testů druhé etapy.

NESPLNIL – kód 1

- pes není schopen vzhledem k nedostatečným vlohám plnit zadání dílčích testů II etapy.

zdroj: Sehnoutka, 2011

Příloha č. 3: Popis provedení povahového testu

I. ETAPA

Test č. 1 – veterinární prohlídka

Přejímku psa provádí veterinární lékař v občanském oděvu (nemá bílý plášť). Při přejímce je kontrolována identita psa, plnochrupost, pohlaví u psů a hmotnost psa. Počet osob přítomných prohlídce není stanoven, nesmí však překážet při prováděných úkonech.

Test č. 2 – reakce na hluk

Psovod se psem upoutaným na vodítku prochází vymezeným prostorem. Psovod nesmí v této části testu psa ovlivňovat pomocí vodítka, ani používat žádné motivační prostředky, chování psa může ovlivnit pouze na pokyn vedoucího.

Podmínky provedení:

- vymezený prostor široký cca 2 m, přibližně 5m od počátku zúžení,
- v prostoru zúžení je umístěn elektromechanický zdroj zvuku.

Test č. 3 – kořistnický pud

Psovod si vybere jeden z minimálně pěti nabídnutých předmětů pořadatele, postaví se na určené místo, přidrží psa za obojek a motivuje ho na vybraný předmět pro aportování. Následně předmět odhodí ve vymezeném prostoru za překážku, tak aby pes viděl, kam předmět letí. Ihned po dopadu předmětu psovod psa vysílá pro předmět.

Podmínky provedení:

- vymezený prostor široký cca 2 m, přehrazený takovým způsobem, aby se překážka nedala obejít a pes ji musel překonat,
- před a případně pod překážkou je pohyb psa ztížen změnou povrchu,
- v bezprostřední blízkosti překážky je umístěn zdroj reprodukováného zvuku.

Test č. 4 – chování psa při posuzování exteriéru

Při posouzení exteriéru psa v kruhu a při jeho měření se posuzuje ovladatelnost a sociální chování psa.

Test č. 5 – ochota ke spolupráci, odezva na podněty, aktivita psa

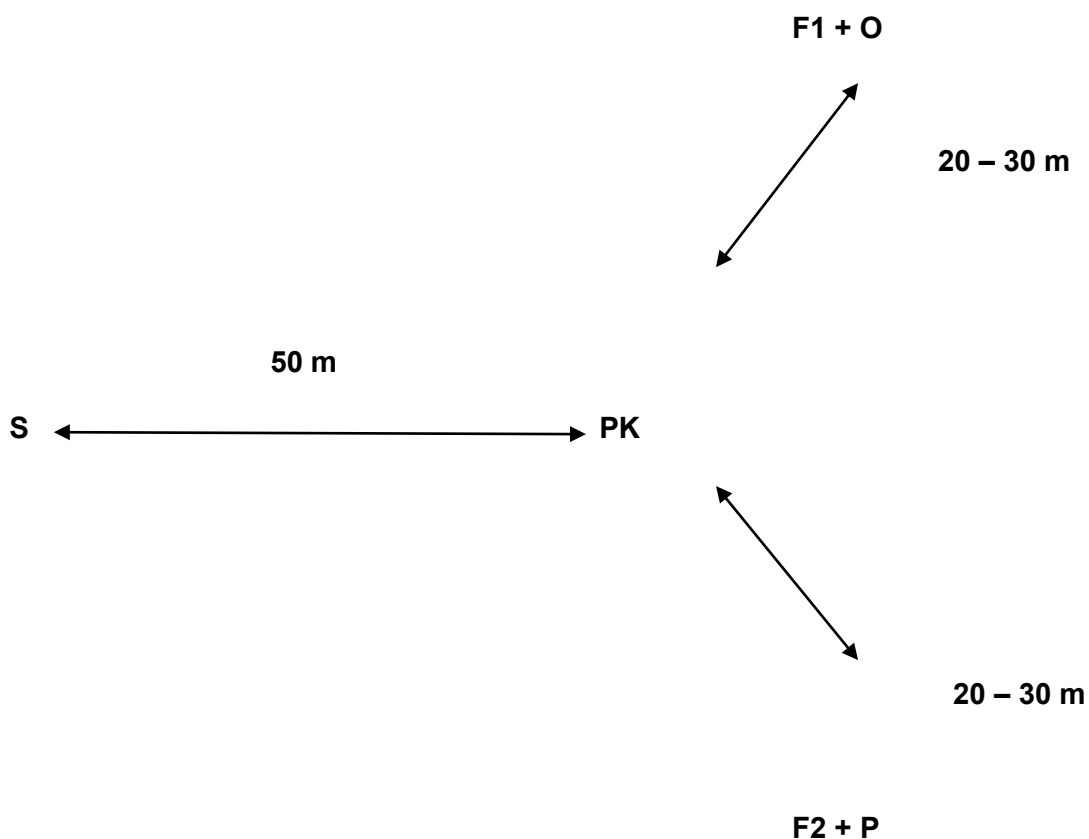
Psovod opatří psa náhubkem, odloží jej na určeném místě, které zabraňuje psovi samostatně následovat psovoda a odchází od psa určeným směrem. Na pokyn vedoucího je psovi umožněno následovat psovoda. Psovod na pokyn vedoucího upoutá bez použití povelu pozornost psa, v případě že pes nereaguje, na pokyn vedoucího psovod psa přivolá k sobě.

Podmínky provedení:

- na ose postupu psovoda jsou rozmístěny osoby případně i překážky ztěžující psovi orientaci na psovoda.

II. ETAPA

Postavení osob a úkrytů pro provedení testu č. 6 až 10.

Vysvětlivky:

S	úkryt střelce,
PK	místo uvázání psa,
F1	místo úkrytu figuranta provádějícího hladké zadržení,
F2	místo úkrytu figuranta provádějícího test č. 8 a 10,
O	místo úkrytu osoby, která provádí test č. 7,
P	místo úkrytu psovoda,
50 m	vzdálenost úkrytu střelce od uvázaného psa v metrech,
20 - 30 m	vzdálenost úkrytů od psa v metrech.

Test č. 6 – reakce na rázový hluk

Psovod uváže psa opatřeného náhubkem a obranářským postrojem na pružnou šňůru, dlouhou cca 5 m, připravenou na otočném kolíku umístěném na volném prostranství. Po uvázání psa odchází psovod do úkrytu. Na pokyn vedoucího je dvakrát vystřeleno s odstupem 3 vteřin ze vzdálenosti 50 metrů od psa z pistole ráže 9 mm (případně je využit zdroj obdobného zvuku z hlediska charakteru i intenzity).

Podmínky provedení:

- postavení střelce, psa, psovoda i úkrytů pomocníků je znázorněno na obrázku č. 1.

Test č. 7 – reakce na neznámou osobu

Navazuje bezprostředně po výstřelech v testu č. 6. Z úkrytu vyjde osoba, která jde se psem navázat přátelský kontakt. Po příchodu ke psu se osoba v bezkontaktní vzdálenosti zastavuje a následně na pokyn odchází do úkrytu.

Podmínky provedení:

- osoba je oblečená do volného rozevlátého oděvu (pláštěnka, kabát apod.) a na hlavě má klobouk.

Test č. 8 – obrana teritoria, odolnost k zátěži při ohrožení

Navazuje bezprostředně po návratu osoby do úkrytu v testu č. 7. Z úkrytu, kde je ukryt psovod, vyjde figurant nesoucí skrytě měkký obušek. Projde kolem psa v takové vzdálenosti, aby se s ním nemohl dostat do kontaktu. V okamžiku, kdy je od psa vzdálen cca 5 m, se na pokyn vedoucího prudce otočí a křikem a nápřahy obuškem se snaží psa zahnat. Pokud pes neuteče, zastaví figurant svůj útok v okamžiku kontaktu se psem. Následně setrvá na místě a na pokyn hodnotící komise odchází do úkrytu. Pokud má pes snahu utéct, zastaví figurant svůj útok v momentě, kdy se pes obrátí na útěk.

Test č. 9 – dostižení, podřízení kořisti

Po skončení testu č. 8 k psovi přichází psovod. Odepne psa z vodítka a připraví jej na provedení zadržení figuranta v útěku. Figurant vybíhá z úkrytu a křikem a pohybem upoutá pozornost psa. V momentě kdy psovod psa vypustí, dává se figurant na útěk. Psovod vybíhá zároveň se psem. Po doběhnutí k figurantovi dává psovod figurantovi povel k zastavení a následně psovi povel k pouštění. Zda pes pouští nebo nepouští, nemá vliv na hodnocení kvality zákroku, ale je součástí hodnocení ovladatelnosti psa. Po skončení zákroku figurant provádějící zadržení figuranta v útěku odchází do úkrytu.

Test č. 10 – odolnost k zátěži při ohrožení

Po skončení testu č. 9 vystoupí druhý figurant z druhého úkrytu. Pohybem a křikem upoutá pozornost psa. V momentě kdy psovod psa vyšle na zadržení figuranta, naznačuje figurant na místě útěk a na pokyn vedoucího se prudce otáčí proti psovi a s křikem a výhružnými pohyby obuškem naznačuje útok na psa a snaží se jej zahnat. Po provedení zákroku dostává pes od figuranta během probíhajícího boje dva údery měkkým obuškem na méně citlivá místa (kohoutek a boky v přední části hrudníku). Psovod vybíhá zároveň se psem, po doběhnutí k figurantovi dává figurantovi povel k zastavení a psovi povel k pouštění. Zda pes pouští nebo nepouští, nemá vliv na hodnocení kvality zákroku, ale je součástí hodnocení ovladatelnosti psa.

zdroj: Sehnoutka, 2011

**Dotazník zaměřený na aklimatizaci štěněte při převodu
z chovatelské stanice k psovodovi**

Jméno psa :

Ev. číslo:

Jméno psovoda:

Zařazen:

Psovod

Začátečník	ANO	NE
Zkušený psovod /složil 2 a více zkoušek z výkonu (služební i civilní)/	ANO	NE
Zda již vychoval psa od štěněte /výchova zakončená zkouškou (služební i civilní)/	ANO	NE
Zda již měl psa z předvýchovy	ANO	NE
Zda měl psa s již přidělenou kategorií	ANO	NE

Pes

Pohlaví: PES FENA

Věk psa při převzetí psa z chovatelské stanice

2-3 měsíce
3-6 měsíců
6-9 měsíců
9-12 měsíců
nad 12 měsíců

Cesta z chovatelské stanice

Délka cesty	do100 km	200 km	více jak 200km	
Pes v průběhu cesty kálel		ANO	NE	NEVÍM
Pes v průběhu cesty zvracel	NE	1X	2X a VÍCE	NEVÍM
Pes více než polovinu cesty prospal		ANO	NE	NEVÍM
Pes přijímal během cesty vodu a pamlsky		ANO	NE	NEVÍM
U převozu byl psovod		ANO	NE	NEVÍM
Pes byl převážen ve fyzickém kontaktu se psovodem		ANO	NE	NEVÍM
Pes byl umístěn v přepravním boxu		ANO	NE	NEVÍM

Zde vypište další postřeh, který Vás zaujal během cesty:

Návyk na nové prostředí a psovoda během prvních 14 dnů ustájení

Pes byl ustájen u psovoda v bytě: ANO NE NEVÍM

Pes byl ustájen u psovoda v kotci na zahradě: ANO NE NEVÍM

Psovod má více psů: ANO NE NEVÍM

Pes byl ustájen v hromadném ustájení v objektu PČR: ANO NE NEVÍM

Pes ustájený u psovoda byl dovážen do míst hromadného ustájení:
ANO NE NEVÍM

Pes přijímal potravu:
BEZ PROBLÉMU OBČASNÉ PROBLÉMY ŠPATNĚ NEVÍM

Pes měl průjem:
NEMĚL OBČAS ČASTO NEVÍM

Chování k ostatním psům:
PODŘÁZENÉ PŘÁTELSKÉ NEUTRÁLNÍ AGRESIVNÍ
NEBYL V KONTAKTU SE PSY NEVÍM

Chování v kotci při příchodu cizí osoby:
PES ZALÉZÁ DO BOUDY
PES ZALÉZÁ DO BOUDY, ALE DÁ SE PŘIVOLAT
PES NEZALÉZÁ DO BOUDY, ALE JE MÉNĚ JISTÝ
PES JE APATICKÝ
PES JE PŘÁTELSKÝ K LIDEM, VÍTÁ OSOBU

Psovodovi byl vytvořen časový prostor k návyku na štěně: ANO NE

Poznámka (zde vypište další poznatky, či popište chování psa, které nebylo v dotazníku uvedeno)